

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА

Факультет/інститут

Навчально науковий інститут мистецтв

Кафедра методики музичного
виховання та диригування

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ФАХОВІ МЕТОДИКИ

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА

«Середня освіта (Мистецтво: музичне мистецтво)»

Другого рівня вищої освіти

за спеціальністю 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями)

спеціалізації №14.13 (Мистецтво: музичне мистецтво)

галузі знань 01 Освіта / Педагогіка

Освітня кваліфікація: Магістр освіти

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 7 від “05” березня 2024 р.

м. Івано-Франківськ – 2024 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Фахові методики
Викладач	Новосядла Ірина Степанівна
Контактний телефон викладача	
E-mail викладача	iryna.novosiadla@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очна, заочна форма.
Обсяг дисципліни	3 кредити – 90 годин
Форма контролю	залік
Посилання на сайт дистанційного навчання	
Консультації	2
2. Анотація до курсу	
<p>Навчальна дисципліна «Концертмейстерський клас» забезпечує процес музично-педагогічної освіти <i>бакалаврів</i>, формує їх професійний розвиток, який є необхідним для майбутньої успішної самореалізації. Курс навчальної дисципліни «Концертмейстерський клас» займає чільне місце серед вибіркового фахових дисциплін інститутів мистецтв та музично-педагогічних факультетів, які готують спеціалістів кваліфікації «вчитель музичного мистецтва», «викладач профільного інструменту», «музичний керівник ЗДО». Він відображає не лише педагогічну, але, насамперед, акомпаніаторську спрямованість формування і розвитку музично-творчих навичок, специфіка яких полягає в поєднанні різних музично-виконавських дій. Вивчення названого курсу в умовах вищого навчального закладу передбачає актуалізацію та певну інтеграцію професійних знань і комплексний розвиток спеціальних практичних вмінь та навичок студентів, необхідних для удосконалення музично-педагогічної майстерності.</p> <p>Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретичні та практичні засади мистецтва концертмейстера.</p> <p>Зміст дисципліни полягає в ознайомленні майбутніх фахівців із науково-теоретичними основами концертмейстерської діяльності як виду мистецтва; формуванні широкого художнього музичного світогляду піаніста-аккомпаніатора; удосконаленні технічних навичок, набутих у процесі практичних індивідуальних занять; забезпеченні методичної підготовки, необхідної для професійної діяльності концертмейстера; формуванні інтерпретаторських навичок у вивченні різнопланового навчально-художнього репертуару.</p> <p>Основним завданням педагога в процесі концертмейстерської підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва є формування вмінь, необхідних для роботи в загальноосвітній школі, в цьому полягає специфічна відмінність дисципліни «Концертмейстерський клас» у вищому закладі педагогічно-мистецької освіти від аналогічної дисципліни, яка вивчається у музичних училищах та академіях. Програма концертмейстерського класу базується, насамперед, на вокально-хоровій музиці, шкільних піснях та дитячий хоровій літературі, оскільки майбутня діяльність вчителя музичного мистецтва в якості концертмейстера пов'язана з виступами шкільного хору, роботою з солістами та вокальними ансамблями. Також, програмою курсу передбачено формування й розвиток навичок, які відповідають кваліфікації «музичний керівник ЗДО» і є необхідними для ефективного проведення музичних занять у закладах дошкільної освіти та дитячих гуртках.</p>	

3. Мета та цілі курсу

Мета викладання дисципліни «Концертмейстерський клас» полягає у формуванні професійних навичок у процесі фахової підготовки майбутніх піаністів-концертмейстерів, акомпаніаторів; вихованні кваліфікованих виконавців, здатних: акомпанувати солістам (співакам та інструменталістам), колективу (ансамблю, хору); забезпечувати супровід під час проведення занять в хореографічному класі; виконувати функції музичного керівника у ЗДО.

Універсальність професійної підготовки майбутніх фахівців потребує оволодіння ними комплексом професійних складників концертмейстерсько-акомпаніаторської роботи теоретичного та практичного змісту:

- 1) володіння основами теорії і методики концертмейстерської роботи в школі та музичного керівника у ЗДО;
- 2) освоєння дитячого пісенно-танцювального репертуару для забезпечення музичних занять у ДНВЗ; шкільного пісенного матеріалу;
- 3) розширення світогляду через ознайомлення з вокальними, оперними та інструментальними творами різних жанрів і стилів, що входять до скарбниці як світової, так і української музики;
- 3) опанування навичками акомпанування солістам (учням всіх вікових груп), дитячим гурткам, шкільним хорам і ансамблям;
- 4) транспонування акомпанементу у потрібну тональність;
- 5) швидке та якісне читання та акомпанування з листа;
- 6) підбір по слуху мелодій та акомпанементу до них.

4. Результати навчання (компетентності)

Дисципліна сприяє формуванню у студентів наступних **компетентностей**:

Загальні:

- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт;
- здатність до постійної та систематичної роботи, спрямованої на вдосконалення професійної музично-педагогічної майстерності, наполегливо досягати поставленої мети та якісно виконувати роботу у професійній музично-педагогічній сфері.

Фахові:

- здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі середньої освіти у процесі навчання основ музичного мистецтва, художньої культури, теорії і практики художньо-творчого розвитку учнів, що передбачає застосування теорій та методів освітніх наук і характеризується комплексністю та невизначеністю педагогічних умов організації навчально-виховного процесу в базових закладах освіти;
- уміння виявляти музикальність, виконавські (інструментальні, вокально-хорові, диригентські), інтерпретаційні, артистичні уміння, виконавську надійність учителя музичного мистецтва;
- здатність інтегрувати складні професійні вміння гри на музичних інструментах, співу, диригування музичними та хореографічними шкільними колективами, музичного сприймання, запам'ятовування та інтерпретації музичних творів, артистизм, виконавську надійність (самооцінку, самоконтроль, саморегуляцію);
- здатність демонструвати достатньо високий рівень виконавської майстерності; створювати та реалізовувати власні художні концепції у виконавській діяльності;

- здатність до оволодіння новими знаннями в галузі мистецької освіти, вміння застосовувати сучасні педагогічні технології в навчальному процесі; демонструвати глибокі та системні знання у галузі музичного мистецтва, до розуміння принципів методів та форм проведення занять із музичних дисциплін, керівництва художньо-естетичним розвитком учнів;
- здатність демонструвати високий рівень виконавської майстерності та спроможність до вирішення основних проблем практичної діяльності в репетиційній, педагогічній та творчій роботі; здатність до художньо-музичної взаємодії в колективній роботі.

Результати навчання :

- використовувати на професійному рівні методи та прийоми викладання гри на музичних інструментах, постановки голосу та техніки диригування;
- готовність до художньо-творчої, музично-виконавської діяльності; інтерпретування музичних творів; реалізації колективних, індивідуальних музичних проєктів; розробки художньо-практичних, музичних завдань для учнів, відповідно до їх вікових особливостей;
- володіння теоретичними та практичними основами інструментування, аранжування музики та композиції, вміння здійснювати переклад музичних творів для різних вікових груп;
- знання репертуару, необхідного для музичного та художньо-пізнавального розвитку інструменталіста; композиторських, виконавських стилів, жанрів світової музичної літератури; специфіки гри на інструменті; знання методики поетапного вивчення твору; особливостей роботи над звуком, метро-ритмом, інтонацією, штрихами, динамікою; вміння застосовувати набуті творчо виконавські навички у педагогічній діяльності;
- здатність застосовувати фахові знання та практичні навички у репетиційній, концертній, педагогічній, науково-дослідницькій, музикознавчій роботі; демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу для очної форми навчання

Вид заняття	Загальна кількість годин - 90 год
індивідуальні	30 академічних годин
самостійна робота	60 академічних годин

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
IV	014 Середня освіта (за предметними спеціальностями)	II	Вибірковий

Тематика курсу

Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
------------	---------------	------------	------------------	-------------	------------------

Змістовий модуль 1. Ознайомлення з основами акомпанементу

Тема 1. Розвиток навичок ескізного опрацювання твору	індивід.	19, 22, 25, 29; нотна	4		1-2 тиждень
--	----------	--------------------------	---	--	-------------

Тема 2. Самостійне опрацювання творів (вок., хоров.,інстр.)з репертуару ДМШ	самост.	6, 13, 17, 25, 31, 36; нотна	12		1-4 тиждень (СК)*
Тема 3. Робота над різножанровим репертуаром	індивід.	6, 13, 17, 25, 31, 36; нотна	4		3 - 4 тиждень
Тема 4. Читання нот з листа, транспонування	індивід.	4,5,11, 18, 25, 28, 30	12		5 - 9 тиждень
Тема 5. Розвиток практичних навичок читання з листа і ескізного опрацювання творів	самост.	нотна		25 балів	5 –9 тиждень, 9 тиждень - КЗ*
<i>Змістовий модуль 2. Робота над дитячим пісенно-танцювальним репертуаром.</i>					
Тема 6. Особливості дитячого пісенного супроводу	індивід.	3, 11, 13, 22- 27, 31; нотна	4		10 - 11 тиждень
Тема 7. Робота над дошкільним і шкільним пісенним репертуаром	самост.	нотна	12	25 балів	10 - 13 тиждень (КЗ)
Тема 8. Освоєння танцювальних жанрів	індивід.	нотна	4		12 - 13 тиждень
Тема 9. Робота над різножанровими танцювальними п'єсами	самост.	нотна	12		12- 13 тиждень

* СК - самоконтроль

* КЗ – контрольне заняття

Тема 10. Розвиток імпровізаційних навичок акомпанементу. Цифрові позначення.	індивід.	10, 11, 14, 28, 31; нотна	4		14 - 15 тиждень
Тема 11. Практичні навички виконання дошкільного і шкільного дитячого репертуару	самоств.	нотна	12		16 тиждень (СК)

6. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання курсу	<p>Загальна система оцінювання курсу є уніфікованою та здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника та Порядку організації та проведення оцінювання успішності студентів.</p> <p>Оцінювання курсу здійснюється з урахуванням усіх видів навчальної роботи за 100-бальною шкалою і переводиться у національну шкалу та шкалу ЄКТС.</p> <p>Поточний контроль та оцінювання проводиться викладачами безпосередньо на індивідуальних заняттях усіх видів.</p> <p>Проміжний контроль відбувається в кінці кожного змістового модуля, де на індивідуальному занятті студент повинен виконати контрольне завдання.</p> <p>Форма підсумкового контролю: залік.</p> <p>На заліку в кінці семестру студент повинен виконати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 2 різнохарактерні твори з дитячого пісенно-хорового репертуару; - самостійно підібрати акомпанемент за цифровою гармонією до мелодії пісні. <p>Підсумкова оцінка дорівнює сумі балів, отриманих за виконані обидва контрольні завдання (максимально 25 балів за кожне) і зданий залік (максимум 50 балів).</p> <p>Критерії оцінювання:</p> <p>«ВІДМІННО» виставляється студенту, що показав:</p> <ul style="list-style-type: none"> - високий професійний рівень володіння навичками акомпанементу; - якісний рівень навиків читки з листа; - вміння самостійно опрацювати твір; - прагнення до підвищення рівня виконавської майстерності;
-----------------------------------	---

	<ul style="list-style-type: none"> - високу технічну майстерність, володіння різними засобами музичної виразності – звуковидобуванням, динамічними відтінками, штриховою палітрою; - знання основних стильових напрямів; - вміння передати на інструменті виразність музичних образів, художнього змісту; <p>«ДОБРЕ» виставляється студентам, які;</p> <ul style="list-style-type: none"> - продемонстрували професійний рівень володіння навичками акомпанементу; - показали достатній рівень навиків читки з листа; - показали добре володіння інструментом (при відсутності яскравості у виконанні артикуляційних і динамічних відтінків та наявності технічної скруті); - припустили деякі помилкові дії у виконанні. <p>«ЗАДОВІЛЬНО» виставляється студентам, котрі:</p> <ul style="list-style-type: none"> - продемонстрували низький рівень володіння акомпанементу; - показали недостатній рівень навиків читки з листа; - спотворювали низькою якістю виконання композиторський задум; - не зуміли передати художні образи, зміст музичного твору; - продемонстрували низький технічний рівень, посереднє володіння засобами музичної виразності; - допущені помилки у виконанні нотного тексту. <p>«НЕЗАДОВІЛЬНО» отримують студенти, які:</p> <ul style="list-style-type: none"> - слабо володіють навичками акомпанементу; - не змогли прочитати твір; - виконали програму невпевнено, з помилками, зупинками, зумовленими безвідповідальною слабкою підготовкою до проміжної або підсумкової атестації.
--	---

7. Політика курсу

У результаті вивчення курсу навчальної дисципліни «Концертмейстерський клас» студенти повинні **знати**:

- сутність і соціальну значимість майбутньої професії, проявляти до неї стійкий інтерес;
- методи і способи виконання професійних завдань, оцінювати їх ефективність і якість;

вміти:

- цілісно і грамотно виконувати музичні твори, самостійно вивчати сольний, оркестровий та ансамблевий репертуар;
- здійснити виконавську діяльність і проводити репетиційну роботу в хорових і ансамблевих колективах;
- забезпечити проведення музичних занять у закладах дошкільної освіти та дитячих гуртках;
- освоювати сольний, хоровий та оркестровий репертуар відповідно до програмних вимог;
- застосовувати базові теоретичні знання в процесі пошуку інтерпретаторських рішень;
- використовувати інформаційно-комунікативні технології для вдосконалення професійної діяльності;

- самостійно визначати завдання професійного та особистого розвитку, займатись самоосвітою, усвідомлено планувати підвищення своєї кваліфікації;

володіти:

- спеціальною музичною, професійною термінологією;
- базовими знаннями щодо вибору необхідного репертуару.

Перескладання заліку відбувається із дозволу деканату згідно поданої апеляційної заяви або за наявності поважних причин (наприклад, лікарняна довідка).

Важливим завданням політики курсу «Загальне фортепіано» є реалізація методичного інструментарію стимулювання позитивної мотивації майбутніх музикантів-фахівців до вдосконалення індивідуальної майстерності у різних напрямках музичного виконавства, активізації їх творчої ініціативи, готовності до успішної самореалізації у подальшому професійно-особистісному кар'єрному зростанні.

8. Рекомендована література

1. Афанасьєва Е.Ю. Сучасні вимоги до професійної роботи концертмейстера у вищих мистецьких навчальних закладах / Young Scientist. № 11 (51). November, 2017. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/11/125.pdf>
2. Безкоровайний В. Вокальні твори. Київ: Муз.Україна, 2014.
3. Бетховен Л. Песни для голоса с фортепиано. Москва: Музыка, 1970.
4. Брянская Ф. Навык игры с листа, его структура и принципы развития / Вопросы фортепианной педагогики. Москва : Музыка, 1976. Вып. 4. С. 46–62.
5. Брянская Ф. Д. Пособие по чтению нот с листа на фортепиано. - В 2-х частях / [Под общ. ред. С. Ляховицкой. Ч. 1. Ленинград: Музыка, 1963, 1964; Ч. 2. Ленинград: Музыка, 1969. 114с.
6. Винокур Л.И. Первоначальное обучение искусству аккомпанемента: учеб.-метод. пособие [в 2-х ч.]. Москва : Изд-во МГПИ, 1978. Ч. 1. 46 с.
7. Готлиб А. Основы ансамблевой техники. Москва: Музыка, 1971. 96 с.
8. Зачарування звуків ніжних: українські романси / [упоряд. В. Макаров, Л. Макарова]. – Вінниця: Нова книга, 2013. – 96 с.: ноти.
9. Карнаухова Т.И. Развитие навыков подбора по слуху и транспонирования / Инструментальная подготовка учителя музыки. Москва : Изд-во МГПИ, 1986. С.111 – 117.
10. Карпенко Т. Концертмейстерський клас : навч.-метод.посібник. Кам'янець-Подільський : ПП Буйницький О.А., 2010. 248 с.
11. Клименко Ж.А. Работа над основными навичками ансамблевого виконання. Луцьк : РВВ «Вежа» Волинського держ. ун-ту імені Лесі Українки, 2006. 16 с.
12. Концертмейстерський клас і ансамбль : програма для музично-педагогічних факультетів та факультетів підготовки вчителів початкових класів і музики педагогічних інститутів; [укл. А.Г. Болгарський, М.А. Моїсєєва]. Київ : УДПУ, 1997. 23 с.
13. Крюкова И. А. Методы формирования импровизационных умений студентов в процессе концертмейстерской подготовки / Вопросы фортепианной педагогики. Москва, 1980. С. 124–131.
14. Крючков Н.А. Искусство аккомпанемента как предмет обучения. Ленинград : Музгиз, 1961. 72 с.
15. Люблинский А.П. Теория и практика аккомпанемента: методологические основы. Ленинград : Музыка, 1972. 80 с.
16. Моїсєєва М.А. Спільна музично-виконавська діяльність як засіб формування професійних якостей учителя музики (на матеріалі концертмейстерського класу) : дис... канд. пед. наук. : спец. 13.00.02. Київ, 1998. 248 с.

17. Молчанова Т.О. Мистецтво піаніста-концертмейстера: Навч. посібник [2-е вид. доп. перер.]. Львів: ДМА, 2007. 216 с.
18. Музика в дитячому садку. Вип. 2. Київ: Муз. Україна, 1989
19. Новосядла І.С. Основи формування фахових навичок у концертмейстерському класі: методичні рекомендації для організації самостійної роботи студентів за напрямом підготовки 014.13 «Середня освіта (Музичне мистецтво)» з навчальної дисципліни «Концертмейстерський клас». Івано-Франківськ: Ярина, 2017. 28 с.
20. Пісні для учнів 3-4 кл. загальноосвітньої школи. / [Упор. Л. Греков]. Київ: Музична Україна, 1987 р.
21. Пісні з дитячих кінофільмів. Для дітей молодшого і середнього віку. Київ: Музична Україна, 1980 р.
22. Подольська В.В. Розвиток навичок читки з листа. Київ: Музика, 1974. С. 88 – 110.
23. Пустовит В.И. Концертмейстерская подготовка студентов музыкально-педагогического факультета : метод. пособие. Минск : Минский гос. пед. институт, 1985. 42 с.
24. Рафалович О. Транспортирование в классе фортепиано. Ленинград.: Музгиз, 1963. 36 с.
25. Теорія і практика акомпанементу: [навчально-методичний посібник до курсу «Концертмейстерський клас» та «Основи праці в студії» для студентів мистецьких спеціальностей] /Уклад.: І.Г.Стотика, Е.А.Власенко, Я.В.Сопіна, О.В.Стотика / Заг. ред Стотики І.Г. Мелітополь: МДПУ, 2018. 127 с.
26. Українські народні пісні в обробці С. Людкевича. Київ: Муз. Україна, 1980.
27. Українські народні пісні для високого голосу в супроводі фортепіано / [упор. В.Макарова]. Київ: Муз.Україна, 1968
28. Урываев С. Заметки о работе концертмейстера-пианиста в ДМШ / О мастерстве ансамблиста : сб. науч. тр. ; [отв. ред. Воронина Т.А.]. Ленинград : Изд. ЛОЛГК, 1986. С. 84 – 91.
29. Філіпенко А. Співають малюки. Вип. 2. Київ: Муз. Україна, 1979
30. Фільц Б. Любимо землю свою: зб. пісень для дітей. Київ: Муз. Україна, 1977
31. Фільц Б. Світе тихий: твори для дитячого хору. Тернопіль: СМП «АСТОН», 2007
32. Фільц Б. Срібні струни: вокальний цикл на сл. О. Олесь. Тернопіль: СМП «АСТОН», 1999
33. Шабанова Т. Д. Основи імпровізації : навч.-метод. посібник для ВНЗ культури і мистецтв I–II р. а. Вінниця : Нова книга, 2008. 132 с.
34. Юник Д. Г. Виконавська надійність музикантів: зміст, структура і методика формування. Київ : ДАКККіМ, 2009. 338 с.
35. Юцевич Ю.Є. Музика : словник-довідник. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2003. 352 с.

Викладач _____ (Новосядла І.С.)